

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК СУСПІЛЬСТВО ЗНАНЬ

¹Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України

Запропоновано вважати інформаційне суспільство суспільством знань, залишити в минулому полеміку про те, як правильно називати інформаційне суспільство чи суспільство знань.

Ключові слова: *інформаційне суспільство, знання, суспільство знань.*

Keywords: *information society, knowledge, society knowledge.*

В середовищі українських науковців розгорнулася полеміка щодо того, як краще називати сучасне суспільство, що народжується на наших очах – інформаційним чи суспільством знань. Актуальність термінологічного визначення означає зміст смислового наповнення соціальної життєдіяльності. Варто згадати відомий вислів про те, як судно назвеш, так воно і попливе. Складність сучасної соціальної реальності зумовлює теоретичні труднощі її філософського аналізу і, навпаки, успіхи в з'ясуванні певних термінів дозволяє краще розуміти і відповідно конструювати соціальну реальність.

Те що проблема термінологічного визначення виходить далеко за межі наукового інтересу, проростаючи в планах, відозвах, програмах політичних, громадських та державних інституцій, свідчить Д. Дзвінчук [1]. Проаналізувавши велику кількість електронних матеріалів, він приходить до висновку про те, що недостатньо підстав для того, щоб твердити, що поняття «суспільство знання» передбачає більш розлогі соціальні, етичні і політичні параметри («Toward knowledge societies», Всесвітня доповідь ЮНЕСКО 2005 р.) і через це краще передає суть і смисл суспільства, що приходить на зміну суспільству індустріальному. Інформаційне суспільство у вказаному документі трактують як таке, що визначається досягненнями технологій, технічними інноваціями. У створенні цього документу брав участь Генеральний директор ЮНЕСКО з питань комунікації та інформації А. В. Хан, який вважає, що ці два поняття доповнюють одне одного. На його думку, інформаційне суспільство є функціональним блоком суспільства знань, відповідно, концепція «суспільства знань» краще відображає складність та динамізм змін у суспільстві ніж концепція «інформаційного суспільства» [2].

Мельник О.Л. схиляється до думки, що просування та розвиток концепції «суспільства знань» такою авторитетною організацією як ЮНЕСКО цілком прийнятне [3] і вважає, що інформаційне суспільство трансформується у суспільство знань. Однак, зростання ролі знань в суспільстві, ще не говорить про те, що воно втрачає свою інформаційну природу. Про це свідчать інші дослідники, яких цитує авторка. Так Н.І.Гриндіна найбільш суттєвими рисами інформаційного суспільства називає, зокрема: інформація та знання – головна перетворююча сила суспільства; інформаційні ресурси – це стратегічні ресурси суспільства; глобальна інформатизація, інформаційно-комунікаційні технології – основа економіки знань; залежність від вміння знаходити та адекватно використовувати нову інформацію.

Вказані основні риси інформаційного суспільства вказують на те, що дії людей і соціальних груп з інформацією є визначальними для соціальної життєдіяльності. Знанням в структурі інформаційного обміну безсумнівно належить значна доля, але не вся. Проблема полягає в тому, що не зрозумілим є до кінця філософський зміст знання і інформації. Виглядає так, що всяке знання є інформацією, але не всяка інформація є знаннями.

Все більше дослідників схиляється до того, що наукове знання є символічне представлення дійсності – так як визначено це Французькою академією наук. Знання не вичерпується науковим. Крім наукового знання – соціально визнаного – є інші види знань, що є соціально невизнаними, астрологія наприклад.

Суть інформаційного суспільства не зводиться до того, що калькулятори і друкарські машинки замінили на комп'ютери і принтери. Інформаційне суспільство відштовхується від ідеї провідної ролі інформаційного ресурсу в системі ресурсів людства (енергетичних трудових, речових). Концепція соціальної динаміки інформаційного суспільства спирається на когнітивні фактори соціального прогресу – фактори «смыслового приведення до порядку», вдосконалення всієї семіотичної діяльності суспільства. В суспільстві і науці все вагомішу роль починають відігравати символічні методи, а науки інформаційно-кібернетичного циклу висуваються на перше місце. Знакове (символьне) вираження сучасних наукових знань може стати інформаційним ресурсом. Традиційне натуралістичне знання розглядає об'єкти пізнання у чуттєвому представленні. Когнітивне знання (суспільство, природознавство) розглядає чуттєво сприйнятливі об'єкти крізь «інформаційну призму», їх потрібно зрозуміти. За такої умови знання проявлять себе як безпосередня перетворювальна сила розвитку суспільства.

Таким чином, інформаційне суспільство проявляє себе як суспільство знань. Знання можуть проявити себе як безпосередня перетворювальна сила суспільства, коли вони інтерпретують знаки (символи), що є об'єктами інформаційно-кібернетичних наук, теоретичної фізики, біології (генетики), а зараз все сильніше стають об'єктами суспільствознавства. Поняття «суспільство знань» хоч і має евристичне наповнення, але все ж таки не передає когнітивного наповнення знань. Так і в суспільстві: може бути багато знань, але небагато смыслового порядку, коли, скажімо, люди обурюються якимсь випадком соціального ідіотизму: непотрібною соціальною установою чи недоречними функціями, які та виконує тощо. Поняття «інформаційне суспільство» націлює на інтелектуалізацію знакових систем шляхом зниження їх ентропії.

Література

1. Дзвінчук Д. Суспільство знань – чергова мрія чи реальність майбутнього? [Електронний ресурс] // Дмитро Дзвінчук / Віче. – 2008. – квітень № 8. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/923/>.
2. На пути к обществам знаний: Интервью с заместителем Генерального директора ЮНЕСКО по вопросам коммуникации и информации г-ном А.В. Ханом // Наука в информационном обществе: Информационное издание / Сост. Е.И. Кузьмин, В.Р. Фирсов. – СПб., 2004. – С.22-26.
3. Мельник О.Л. Інформаційне суспільство та суспільство знань – становлення та розвиток понять [Електронний ресурс] // О.Л. Мельник / Вісник Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут”. Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2007. – № 2. – Ч. 2. – Режим доступу: http://novyn.kpi.ua/2007-2-2/12_Melnik.pdf